

quid perfectionis obliget : ita sumitur ex D. Thoma, in loco citato. Et probatur prior pars, quia hæc obligatio postulatur propter immobilitatem quam status requirit ; ergo immediate ac principaliter in permanentiam talis status cadere debet, sicut civilis et humana servitus non constituitur per obligationem serviendi, nisi illa de se perpetua sit. Nam, si quis se obliget ad serviendum pro certo tempore, vel quamdiu sibi placuerit in contractu permanere, non erit in statu servitutis, sed famulus aut mercenarius esse dicetur.

12. *Objectio.* — *Illius solutio.* — Sed objici potest, quia in Ecclesia sunt aliqui vivendi modi in congregatione aliqua vel communitate, cum obligatione obediendi, vel tali aut tali modo ea operandi, quæ ad perfectionem pertinent, quamdiu ibi permanserint, et sine obligatione ad permanendum, et nihilominus illud videtur sufficiens ad statum perfectionis, quia non est status communis vitæ christianæ ; aliquid enim majus est ; ergo est status perfectionis, non enim datur medium, ut dixi. Item illa perpetuitas non videtur esse de ratione status perfectionis. Nam status Episcopi est status perfectionis, et tamen potest facile relinqui et mutari quoad obligationem exercendi actiones episcopales ad perfectionem pertinentes, licet consecratio indelebilis sit. Item aliqui viventes in statu perfectionis possunt expelli, et illo statu privari. Respondeo sine dubio ad proprium statum necessariam esse moralem immobilitatem, ac proinde obligationem semper manendi in tali modo ac ratione vivendi, quantum est ex parte ejus qui talem statum assumit, alioqui non assumit statum, sed semper est quasi in probatione vel deliberatione de statu, an sibi conveniens sit.

13. *Respondetur ad primum exemplum.* — Unde ad primum exemplum respondeo, si obligatio permanendi omnino nulla sit, sed potius e contrario omnino liberum sit discedere, et talem vivendi modum relinquere, non solum impune, sed etiam sine culpa, per se loquendo, talem vivendi modum, licet ad perfectionem utilis sit, quamdiu durat, simpliciter non mereri nomen status. Unde infra dicemus, tales communitates non esse sufficientes ad statum religiosum, nec in jure sub nomine religiosorum seu regularium comprehendendi. Et ad argumentum respondetur, homines sic viventes excedere cæteros communes fideles in actuali modo vivendi, cum

majori vitæ perfectione, non tamen in statu ; sicut etiam inter ipsos conjugatos quidam perfectius vivunt quam alii, et ex proposito voluntatis suæ servant continue et perseveranter meliorem quemdam vivendi modum ; et nihilominus quoad statum non excedunt eos, qui minus perfecte vivunt. Sic ergo de illis voluntarie permanentibus in talibus congregationibus judicandum est.

14. *Respondetur ad secundum exemplum.* — Ad secundum exemplum de Episcopis, respondemus habere de se sufficientem immobilitatem ; nam tenentur semper in illo munere permanere, juxta c. *Nisi cum pridem*, de Renunt., sive illa stabilitas ex voto proprio, sive ex institutione divina vel Ecclesiastica proveniat, quod postea videbimus. Unde Episcopus non potest suo arbitrio statum mutare. Quod autem de licentia Pontificis, propter graves causas id interdum liceat, non est contra rationem status, quia ejus immobilitas non est naturalis aut metaphysica, sed moralis, ad quam satis est ut ex gravi causa, et ex propria obligatione personæ proveniat, licet per causam extrinsecam et ob rationem graviolem mutari possit. Unde ad ultimum similiter respondetur, ibi etiam sufficientem firmitatem et obligationem intervenire, ut latius dicemus in tomo sequenti, institutum Societatis interpretando.

15. *Probatum secunda pars superioris resolutionis.* — Altera vero pars de obligatione ad ipsas actiones perfectionis facile ostendi potest, advertendo, sub actionibus comprehendendi omissiones seu privationes morales actionum impediendum perfectionem ; nam, ut sæpe dixi, eadem est utrarumque ratio. Sic ergo fieri potest inductio. Nam status Episcopalis obligat ad pastoralis muneris actiones, status continentis ad castitatem servandam, et status religiosus ad paupertatem, et generatim ad obediendum, vel ad particulares actiones quæ interdum promittuntur in speciali, vel ad observationem regulæ generatim, in gradu et modo ab ea præscripto. Et in universum omnis status, præsertim servitutis, ad aliquam actionem obligat, ut in matrimonio, servitute humana, et similibus videre licet. Unde ratio a priori est, quia status inde dicitur perfectionis, quod firmiter ad opera perfectionis ordinatur ; hic autem ordo, cum moralis sit, intelligi non potest sine aliqua obligatione, quamvis hæc major vel minor esse possit ; nam interdum immediate inducitur per ipsum actum promittendi ; ut cum

status hic assumitur per votum speciale abstinendi a carnibus, vel quid simile ; interdum mediate tantum per votum obediendi, immediate vero per præceptum prælati ; et tunc variari poterit obligatio juxta modum præcepti, seu mandati, aut regulæ.

16. *Obligatio ad opera perfectionis, et ad permanentiam in ratione vitæ, modo ex uno actu, modo ex multis contrahitur.* — Unde obiter intelligitur, obligationem ad illa duo quæ declaravimus, scilicet, ad opera perfectionis, et ad permanentiam in ratione vitæ, quæ talia opera exigit, interdum contrahi ex vi unius et ejusdem actus, interdum ex diversis. Nam religiosus ex absoluto voto obedientiæ obligatur ad actiones injunctas, et ad permanendum semper in tali statu, seu servitute ; et in quocumque voto de se perpetuo idem videre licet. At in episcopatu obligatio ad actionem nascitur ex munere semel suscepto, quamdiu illud durat ; quod autem permanere in illo sit ex obligatione, videtur maxime esse ex institutione et lege Ecclesiæ, quia ex vi solius muneris non intervenit aliud votum, vel promissio perpetua. Unde in d. c. *Nisi cum pridem*, dicitur, *cedere Episcopatu sine licentia, Apostolica auctoritate esse interdictum, et nexibus præceptorum impediri.* Quia vero illa lex jam est perpetuo adjuncta tali muneri, ideo obligat, eo ipso quod munus sub tali conditione acceptatur, et ita diversam habet radicem, licet, supposita lege Ecclesiæ, eodem voluntario actu suscipiendi tale munus utraque obligatio contrahatur. Quæ omnia ex dicendis in sequentibus clariora fient.

CAPUT XIII.

AN STATUS PERFECTIONIS IN STATUM INCIPIENTIUM, PROFICIENTIUM ET PERFECTORUM CONVENIENTER DIVIDATUR.

1. *Nomen status dupliciter usurpatur.* — Explicata ratione seu essentia status perfectionis, nonnullæ illius divisiones explicandæ sunt, ut cognita statuum varietate, et explicatis breviter cæteris, qui a proprio statu religioso distincti sunt, circa religiosum statum, qui est hujus operis scopus, diutius immoremur. Incipimus autem a proposita divisione, et quia per eam non tam variæ species totales, ut sic dicam, status perfectionis, quam diversi gradus ejusdem status, et quasi varia membra ejusdem corporis distinguuntur,

ut dicemus, et quia illam præcipue tradidit D. Thomas in hac materia, 2. 2. q. 183, art. 4. Oportet autem ante omnia, æquivocationem quamdam circa divisum illius partitionis tollere, multum enim ad ejus intelligentiam conferet. Nomen enim status, ut supra tactum est, interdum significat conditionem, vel gradum perfectionis, seu terminum ad quem res vel qualitas aliqua in suo augmento pervenit, ut distinguitur status pueritiæ, juventutis et senectutis ; aliquando vero significat stabilem vivendi modum in ordine ad aliquem finem. Utroque ergo modo potest in dicta partitione sumi status perfectionis. Et priori modo pertinet divisio ad ipsam charitatem, seu perfectionem ejus ; et ita illam tradidit D. Thomas, 2. 2. q. 24, art. 9. Posteriori autem modo dicitur proprie de statu, seu de modo quærendi aut exercendi perfectionem, et in hoc sensu traditur a D. Thoma in d. q. 18, et in eo ad præsentem locum pertinet. Quia tamen iste status dicitur habitudinem ad perfectionem charitatis, ut diximus, non potest divisio in posteriori sensu sine priori recte explicari. Et ideo de illo pauca præmittimus.

2. *Tres gradus numerati modo charitati, modo personis tribuuntur, et in quavis virtute reperiuntur.* — Solent ergo illi tres gradus, vel ipsi charitati tribui, scilicet incipienti, proficienti et perfectæ ; vel personis, et sic solent Patres eam tradere sub nominibus incipientium, proficientium et perfectorum. Atque hos etiam gradus non solum in charitate, sed etiam in fide, et in cognitione Christi, et in scientia divini eloquii, et in omni virtute solent etiam Patres distinguere, ut videre licet in Gregorio, lib. 2 in Ezechiel., hom. 15, circa verba illa cap. 40 : *Venit ad portam, et ascendit per gradus ejus*, per quos mystice intelligit virtutum gradus. *Quia unaquæque virtus, ait, quasi quibusdam gradibus agit ; aliud namque sunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio.* Et similia latius habet lib. 22 Moral., c. 14, alias 21 et 22, ubi etiam in discursu justificationis illos tres gradus distinguit, et in diversis virtutibus inter se comparatis, et in eadem virtute, fidei, vel alia simili ; et absolute in augmento gratiæ et sanctitatis. Sic etiam Bernardus, l. de Vit. Solit., ad frat. de Monte Dei, parum post principium, et illos tres gradus prius distinguit, et postea in unoquoque illorum alios tres similes status considerat, et copiose ac elegantius prosequitur. Et Hugo de Sancto Victore,

in serm. 4 sup. Eccles., in cognitione Dei, seu mentali oratione, eosdem tres gradus distinguit. Et Richard. de Sancto Victore, in duobus opusculis de gradibus charitatis, etiam in charitate perfecta quatuor gradus enumerat; in sensu tamen longe diverso, quia illi potius sunt varii effectus charitatis, quam gradus, seu status. Et ad hunc modum multi alii Patres divisionem hanc attigerunt, et præcipue in charitate illam tradunt, quia est præcipua virtus, et forma cæterarum, et vinculum ac substantia perfectionis.

3. *Duo Augustini loca expenduntur.* — Præcipue vero notanda sunt duo Augustini loca; quia in eis videtur quartum membrum illi partitioni adungere. Nam in l. de Nat. et Grat., c. 70, de illa dixit: *Inchoata charitas, inchoata justitia est; charitas profecta, profecta justitia est; charitas magna, magna justitia est; charitas perfecta, perfecta justitia est.* Circa quæ verba dubitare poterit aliquis, quomodo Augustinus quatuor status seu gradus charitatis distinguat. Possetque apparenter responderi, per charitatem perfectam intelligere Augustinum charitatem patriæ; nam charitas viæ (ut in puncto sequenti dicemus) nunquam est simpliciter perfecta; et ideo videtur melius vocari magna, quando ad perfectiorem gradum hujus vitæ pervenit. Obstat vero, quia statim Augustinus etiam majorem charitatem in hac vita esse posse fatetur, et ultra illam addit perfectionem vitæ futuræ, dicens: *Sed miror, si non habet quo crescat, cum de mortali excesserit vita.* Accedit quod tract. 5 in Joân., ante medium, de charitate ait: *Ut perficiatur, nascitur; cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita, roboratur; cum fuerit roborata, perficitur.* Ubi etiam quatuor membra enumerat: et in ultimo sine dubio loquitur de perfectione vitæ hujus, nam adjungit: *Cum ad perfectionem venerit, quid dicit: Mihi vivere Christus est, et mori lucrum; optabam dissolvi, et esse cum Christo.* Hoc autem dicit charitas hujus vitæ, ut ibi late prosequitur.

4. *Charitatis status in quatuor membra dividi potest, sed omnia in tribus assignatis includuntur.* — Indicat ergo Augustinus in verbis illis, in charitate secundum se spectata (ut sic dicam), supponi ante dictos tres gradus substantiam ejus, ut productum per primam regenerationem; hanc enim vocat in posteriori testimonio charitatem natam; sicut in infante ante omnia supponitur substantia corporis, prout generationem præcise termi-

nat; et deinde incipit nutriri, et postea roborari, donec perficiatur. Et consequenter in priori testimonio *charitatem inchoatam* vocat eandem, quam in alio loco *charitatem natam* appellavit, quæ nullum augmentum adhuc accepit. Juxta quam expositionem charitas incipiens non dicitur in ordine ad productionem, sed in ordine ad aliquod augmentum adeo parvum, ut ad robur non sufficiat. Estque probabilis modus loquendi, quamvis nihil impediat sub charitate incipientium comprehendere totum statum quem habet charitas ab ipsa productione prima, inclusive, ut sic dicam, usque ad certum terminum incrementi. Et ita in quocumque sensu trimembris illa divisio sufficiens est.

5. *Non dividitur charitas prædicto modo ratione majoris vel minoris intensionis.* — In modo autem distinguendi illa membra invenitur in Patribus nonnulla varietas, quæ in re ipsa potest habere fundamentum. Nam in charitate invenitur latitudo graduum intensionis, et quantitas extensionis ad varios actus vel objecta, et major vel minor perfectio in modo operandi, vel tendendo ad bonum, vel resistendo malis et peccatis. Primo ergo potest illa divisio secundum varios intensionis charitatis gradus explicari; nam in qualibet qualitate, inchoata qualitas dici potest, quæ est valde remissa; perfecta, quæ est summe intensa; profecta vero seu proficiens dici potest, quæ mediocrem habet intensionem, vel in quocumque gradu medio inter infimum, et supremum gradum existat. Possuntque ad hunc sensum verba Augustini accommodari. Et fortasse, moraliter seu regulariter loquendo, in dictis charitatis gradibus diversitas illa secundum intensionem reperitur; quia charitas suis actibus, vel elicitis vel imperatis, augetur in quocumque perfectionis augmento, simulque eisdem actibus in intensione crescit. Nihilominus tamen non possunt illi gradus primo et per se per majorem aut minorem intensionem distingui. Primo quidem, quia perfectus status charitatis non consistit in gradu intensionis, ut supra dictum est; nec inferiores status possunt per gradus intensionis discerni. Secundo, quia intensio charitatis viæ non habet certum terminum; ergo ex illa parte non potest assignari status perfectæ charitatis per intensionem summam; ergo nec potest designari aliquis certus gradus intensionis et augmenti, in quo ille status incipiat, et finiatur status medius, qui proficientium dicitur. Eademque ratio est de gradu

remissionis, et de initio status augmenti. Tertio, quia intensio gratiæ et charitatis potest crescere ex opere operato, vel ex multitudine actuum ac diuturnitate vitæ, etiamsi homo semper imperfecte operetur, et in statu incipientium et valde imperfectorum maneat.

6. *Aliqui distinguunt charitatem ratione extensionis ad varios actus.* — Secundo, possunt illa membra distingui per extensionem charitatis; et sic distinguit Bonavent. tres gradus charitatis, in opusc. de Gradib. virt., cap. 4, tom. 1. Primus extenditur ad solos amicos, secundus ad inimicos in necessariis, tertius ad inimicos, in his quæ supererogationis sunt. At primus gradus non meretur nomen charitatis, quia non includit omnia, quæ sunt de substantia charitatis. Unde Christus dixit, etiam ethnicos illam dilectionem habere. Aliter idem Bonav., in Apologia pauperum, in prima responsione, p. 3, a. 1, primum gradum ponit in charitate amplectente observantiam mandatorum; secundum, in extensione ad consilia; tertium, in perfruitione (ut ait) sempiternalium jucunditatum; utique quantum in hac vita haberi potest. Postea vero in secunda responsione, p. 4, art. 4, ponit hunc tertium gradum charitatis perfectæ in desiderio moriendi pro Christo, vel pro salute animarum; quod etiam habet in primo loco citato. Et eundem insinuant Bernardus et Augustinus supra, et lib. de Gratia et lib. arbitr., cap. 17. Pluresque alios modos distinguendi hos gradus tradunt Hugo et Richard. de Sanct. Viet., et Bernard., locis citatis, qui sunt probabiles.

7. *Prædicta divisio non cadit etiam in charitatem ratione extensionis ad varios actus.* — Quod autem ad rem præsentem spectat, nos supponimus, in omnibus istis gradibus includi totam charitatis extensionem, quæ illi essentialis dici potest; ut est, ex parte objectorum, ad Deum et proximum, sive amicum sive inimicum; et ex parte actuum, ad implenda omnia præcepta, et consequenter etiam ad moriendum pro Christo, vel fide ejus, vel pro justitia, aut pro salute proximorum, in casu necessitatis. Deinde credimus, intra illam extensionem posse distingui illos tres gradus incipientis, proficientis, et perfectæ charitatis, ut statim explicabimus. Item addimus ultra totam illam amplitudinem charitatis dari perfectionem ejus per extensionem ad consilia, et opera supererogationis, tam erga Deum quam erga proximum, tam inimicum quam amicum. Et adhuc in charitate sic ex-

tensa, quæ respectu prioris dici potest perfecta, distinguendos esse illos tres gradus incipientium, proficientium, utique in via perfectionis, et eorum, qui jam in illa perfecti sunt. Quomodo distinguere solent mystici Theologi tres vias, purgativam, illuminativam et unitivam.

8. *Tres charitatis status ex modo operandi magis vel minus perfecto distinguuntur.* — *Quanam sit charitas incipiens.* — Tertio ergo concludimus, tres illos status distinguendos esse ex modo operandi magis vel minus perfecto, vel ipsam dilectionem Dei et proximi, vel opera virtutum, quæ ipsa charitas, vel ex necessitate, vel ex consilio, vel ad melius esse postulabat. Hic autem modus operandi esse videtur promptitudo, facilitas et delectabilitas in operibus charitatis, sive elicitis, sive imperatis. Nam modus operandi proprius virtutis, seu ex virtute, est prompte ac delectabiliter operari; cum ergo charitas sit maxima virtutum, recte gradus perfectionis ejus ex diversitate in tali modo operandi distinguuntur. Et inde poterit etiam oriri diversitas in modo operandi magis vel minus fervente, id est, cum majori vel minori conatu et intensione, atque etiam in extensione ad actus difficiliiores vel heroicos. Atque hoc modo charitas incipiens vocabitur illa, quæ a concupiscentiis et aliis passionibus nondum mortificatis, non solum impeditur, ne facile et delectabiliter virtutem operetur, sed etiam in periculo versatur, ut a peccato aliquo superetur et expellatur. Et hic status dicitur status pugnæ et viæ purgativæ, quia in illo præcipua cura esse debet resistendi concupiscentiis, et mortificandi passiones, nutriendo simul et fovendo charitatem ipsam, ut D. Thomas, in d. art. 9, dixit. Hoc autem fieri potest et debet, non tantum servando præcepta, sed etiam præveniando (ut sic dicam) occasiones, in quibus præcepta obligant, ut ad vitanda peccata illis contraria, charitas prompta et optime disposita sit. Et ideo talis status licet ex una parte imperfectus sit, ex alia in statu perfectionis etiam intenditur.

9. *Quæ sit charitas proficiens.* — *Charitas perfecta explicatur.* — Secundus autem gradus charitatis proficientis, seu profectæ, incipit etiam ex parte subjecti, quando jam in illo passiones ita sedatæ sunt, ut pugna contra concupiscentiam non ita sollicitet animum diligentem Deum, præsertim de lapsu gravi, quia jam prompte et faciliter incumbat operationi virtutis, ejusdemque charitatis incre-

mento. Et ideo ille status dicitur viæ illuminativæ, quia in eo mens magis ac magis illuminatur in operationem virtutis. Unde in hoc gradu fortior est charitas ad prompte et faciliter evitanda peccata mortalia, quamvis in vitandis venialibus adhuc difficultatem patiat. Tertius autem gradus charitatis perfectæ esse dicitur, quando jam sunt passiones ita edomitæ, et animus operationi virtutis adeo est assuetus, ut in proprio et perfectissimo munere charitatis, quod est diligere Deum, prompte et delectabiliter se exercent.

Et hic est status perfectionis hujus vitæ, qui merito via unitiva esse dicitur, quia per dilectionem cum Deo unitur; et hoc est præcipuum hujus gradus studium.

10. *D. Thomas et alii ita distinctionem horum graduum charitatis explicant.* — Et hoc fere modo explicat distinctionem horum graduum D. Thomas in d. art. 9; nam, licet dicat hos gradus distingui secundum diversa studia, ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum, utique pugnandi contra peccata, crescendi in virtute, et se Deo uniendo, in idem revera coincidunt, quia ex dispositione subjecti ejusque repugnantia nascitur necessitas prius pugnandi contra peccata et concupiscentias, et postea exercendi cæteras virtutes, quibus animus præparetur, ut tandem in Deo quiescere, eique facile uniri valeat. In idem etiam revolvitur, quod de his gradibus sapienter ac devote scribit Bernard., serm. 3 et 4 in Cant., eos per oscula pedum, manuum et oris Christi distinguens, quod obscurius attigerat Origen., hom. 4 in Cant. Eamdemque fere doctrinam habet Gregorius, lib. 24 Moral., c. 7, alias 12 et 13, ubi habet illa verba, quæ D. Thomas refert in argum. *Sed contra*, dicti art. 4: *Tres modi sunt conversorum; inchoatio, mediætas atque perfectio.* Quos dicto fere modo declarat.

11. *Impugnatur prædicta divisio.* — Hactenus diximus de priori sensu illius divisionis; quoniam, ut dixi, ad secundum, hujus loci proprium, explicandum, necessarium visum est. Hinc enim nascitur difficultas, quomodo possit divisio illa ad proprium statum perfectionis applicari. Primo, quia nullus est status perfectionis, qui ad solam inchoationem perfectionis, seu ad solum primum gradum charitatis incipientium tendat, et in illo terminetur ac sistat, quia, licet ad perfectionem pertineat illum gradum acquirere, non tamen in illo sistere; sed potius studium perfectionis est semper ulterius progredi. Unde idem

argumentum fieri potest de secundo gradu respecta tertii; ergo non possunt gradus perfectionis secundum illa tria membra distingui. Secundo objicit sibi D. Thomas, d. a. 4, quia status perfectionis pertinet ad statum libertatis, vel servitutis; sed ad illum statum non pertinet illa differentia trium graduum; quia status perfectionis de se ad perfectum obsequium tendit et obligat; et quicquid minus præstatur, potius est defectus talis status quam ejus differentia. Tertio est specialis difficultas circa distinctionem tertii mem-

bri a secundo. Quia in hac vita non potest talis perfectio acquiri in qua sistatur, quia in hac vita semper ulterius progrediendum est. Ergo nec dari potest status perfectionis distinctus a gradu, seu statu proficiendi. Probatur consequentia, quia summa hujus vitæ perfectio in proficiendo posita est. Et eadem fere difficultas est in assignanda differentia inter primum et secundum gradum, seu statum.

12. *Quibus modis intelligi possit prædicta divisio.* — Ad has difficultates solvendas, et divisionem in hoc sensu explicandam, adverto, duobus modis intelligi posse statum dividi in illa tria membra: unus est, ut tres illi status secundum quamdam limitationem inferiorum graduum omnino inter se condistincti intelligantur, ad eum modum quo species numerorum distinguuntur, quia major numerus includit minorem, et non e converso. Sic ergo status incipientium dicitur ille, in quo solum quæritur charitas inchoata, et ibi sistitur ex vi status. Proficientium autem dicitur, qui includit præcedentem, non tamen in ejus scopo sistit, sed ulterius progreditur usque ad statum provectæ charitatis, et in eo sistit ex vi talis modi vivendi. Ultimus vero erit perfectorum status, qui ultra prædictos status, ad perfectam cum Deo unionem instituit professores suos. Alia vero intelligentia illius divisionis esse potest, ut membra illa solum sint partialiter (ut sic dicam) in uno consummato et integro statu perfectionis.

13. *Male accommodatur conjugatis status incipientium.* — Juxta priorem sensum, dicunt aliqui non esse necessarium tres illos gradus ad statum perfectionis pertinere; sed satis esse ut in diversis statibus vitæ christianæ inveniantur. Unde aliqui tribuunt statum incipientium conjugatis, quia ex vi status non habent media quibus proficiant ultra illum gradum; imo ex vi status subjecti sunt concupiscentiis et impedimentis, juxta illud 1 Corinth. 7: *Tribulationem autem carnis ha-*

lebunt hujusmodi, ego autem vobis parco. Et si status perfectionis ita sumatur, non erit adæquata divisio, ut in sequentibus declarabimus.

15. *Status incipientium non recte attribuitur continentibus, aut virginibus.* — Tandem primum membrum de statu incipientium non recte attribuitur continentibus, aut virginibus, qui solam castitatem vovent, et secundum exigentiam illius status vitam instituunt. Nam si sunt in statu alicujus perfectionis, cur non erunt etiam in statu proficientium? Etenim modus ille vivendi aptissimus est ad

proficiendum in charitate, ut aperte sentit Paulus, 1 Cor. 7, dicens de virgine: *Cogitatio quæ Domini sunt, ut sit sancta, et corpore, et spiritu.* Utique juxta status sui exigentiam; et e converso, mortificatio passionum ad illius status conservationem et debitam observantiam valde necessaria est, et per illam ad statum proficientium pervenitur; nulla ergo ratione potest status ille ad gradum incipientium limitari. Imo etiam de se disponit ad gradum perfectorum attingendum; ideoque nec ab illo excludi potest. Præsertim quia etiam in ipsa perfectione latitudo invenitur; et licet forte talis status præcise spectatus per se et ex vi sua ad summam perfectionem non sufficiat, nihilominus ad aliquem gradum perfectionis, qui gradum proficientium excedat, per se potest hominem perducere.

14. *Non bene accommodatur non religiosis status incipientium, proficientium religiosis, perfectorum solis Episcopis.* — Alii inter eos, qui aliquo modo statum perfectionis participant, ita illa membra distribuunt, ut gradum incipientium illis personis attribuant, quæ extra religionis statum aliquo modo speciali divino obsequio se dedicant per votum castitatis, vel aliud simile. Gradum autem proficientium omnibus religiosis accommodant; gradum autem perfectorum in solis Episcopis agnoscunt. Sed hæc etiam accommodatio nullo modo admittenda est. Primo quidem, quia falsum est religiosum statum ad gradum proficientium limitari. Nam, ut infra ostendemus, simpliciter est schola perfectionis; et in eo maxime potest charitas ad perfectum statum in hac vita possibilem pervenire. Hoc enim experientia ostendit, et docent Patres, ubicumque de illis tribus statibus charitatis loquuntur, Bernardus præsertim et Gregorius. Et ratio idem demonstrat, quia in illo statu impedimenta omnia perveniendi ad perfectionem maxime auferuntur, et media præcipue illam acquirendi inveniuntur. Ergo ille status non sistit in gradu proficientium, sed maxime tendit ad gradum perfectorum. Unde D. Thomas, q. 184, art. 5, tam religionis quam Episcopis statum perfectionis simpliciter attribuit. Unde clare sentit statum religionis non esse tantum statum proficientium; nam si ibi sisteret, non posset dici absolute status perfectionis, præterquam quod

si status perfectionis ita sumatur, non erit adæquata divisio, ut in sequentibus declarabimus.

15. *Status incipientium non recte attribuitur continentibus, aut virginibus.* — Tandem primum membrum de statu incipientium non recte attribuitur continentibus, aut virginibus, qui solam castitatem vovent, et secundum exigentiam illius status vitam instituunt. Nam si sunt in statu alicujus perfectionis, cur non erunt etiam in statu proficientium? Etenim modus ille vivendi aptissimus est ad

proficiendum in charitate, ut aperte sentit Paulus, 1 Cor. 7, dicens de virgine: *Cogitatio quæ Domini sunt, ut sit sancta, et corpore, et spiritu.* Utique juxta status sui exigentiam; et e converso, mortificatio passionum ad illius status conservationem et debitam observantiam valde necessaria est, et per illam ad statum proficientium pervenitur; nulla ergo ratione potest status ille ad gradum incipientium limitari. Imo etiam de se disponit ad gradum perfectorum attingendum; ideoque nec ab illo excludi potest. Præsertim quia etiam in ipsa perfectione latitudo invenitur; et licet forte talis status præcise spectatus per se et ex vi sua ad summam perfectionem non sufficiat, nihilominus ad aliquem gradum perfectionis, qui gradum proficientium excedat, per se potest hominem perducere.

16. *Prædicta divisio est vel accidentis in subjecta, vel subjecti in accidentia.* — Multo ergo probabilior est posterior modus explicandi illam divisionem, nimirum ut non sit quasi divisio generis in species, id est, status perfectionis in varios vivendi modos, qui sint veluti species sub genere contentæ: sed sit divisio vel accidentis in subjecta, vel subjecti in accidentia. Primam partem probant primæ duæ rationes dubitandi in principio positæ, et quæ contra alios dicendi modos objecta sunt. Et illam docet Cajetanus, in q. 183, in principio, dicens statum incipientium et proficientium non nisi imperfecte habere rationem status, nec esse veluti species de per se, sed veluti vias ad aliud; nam ipsa nomina *incipientium* et *proficientium*, includunt habitudinem ad perfectionem, tanquam ad terminum.

17. *Explicatur qua ratione sit divisio accidentis in subjecta.* — Aliæ vero duæ partes sunt probabiles, et sub diversis rationibus veritatem continent; status enim perfectionis est quasi accidens quoddam illis personis inhærens, quæ talem statum proficiunt. Idem

autem status, idemque vivendi modus invenitur in quibusdam incipientibus, et in aliis proficientibus, et tandem in aliis, qui jam perfectionem attigerunt. Quia non omnes, qui eandem rationem vitæ profitentur, æquales progressus in illa faciunt, vel æqualiter illam observant; et ideo non tantum perfectionis status generatim sumptus, sed etiam in specie et in individuo recte dividitur in illa tria membra ex parte personarum. Perinde enim est ac si diceretur: in statu perfectionis quidam sunt incipientes, alii proficientes, alii perfecti. Sicque dixit D. Thomas, 2. 2, q. 186, a. 1, ad 3: *In religione non omnes sunt perfecti, sed quidam incipientes, quidam proficientes.* Ideoque in hac consideratione recte dicitur illa divisio accidentis in subjecta, et sic dixit Bernardus, in d. lib. de Vit. solit. Hoc autem modo, sicut stella a stella differt in claritate, sic cella a cella, in conversatione, scilicet, incipientium, proficientium et perfectorum.

18. *Ostenditur quomodo sit divisio subjecti in accidentia.* — Aliter vero sumi potest ipse religionis status, quasi subjectum capax diversorum modorum accidentalium. Et sic potest illa divisio accipi et dici subjecti in accidentia; qualis est divisio caloris in remissum et intensum, et charitatis in incipientem, nutritam et perfectam, ut supra explicatum est. Eodem enim modo status perfectionis potest considerari, vel tanquam inchoatus, vel ut jam proventus, vel ut plenus et perfectus; et ideo recte in illa tria membra, tanquam subjectum in accidentia distingui. Et hoc videtur D. Thomas significasse in d. q. 183, art. 4, dicens: *In omni humano studio est invenire principium, medium et finem; et ideo status spiritualis servitutis ac libertatis secundum tria distinguitur: principium, ad quod pertinet status incipientium; medium, ad quod pertinet status proficientium; et finem, ad quem status perfectorum spectat.*

19. *In quocumque statu perfectionis illa tria membra considerari possunt.* — Unde fit ut in unoquoque statu perfectionis acquirendæ, seu qui est via ad perfectionem, possint illa tria membra distingui; quia unusquisque status perfectionis est studium quoddam habens initium, medium et finem. Et hinc etiam addere possumus, in illa partitione numerari quasi tres partes integrantes eundem statum perfectionis, qui sit studium acquirendæ perfectionis, et in ea ratione completum et consummatum sit. Nam in eo esse debet peculiaris ratio inchoandi perfectionem; et inde trans-

eundi ad studium proficiendi in perfectione, ut tandem sequatur institutio ipsius perfectionis; ita ut singulis gradibus propria exercitia, et media, atque actiones deputentur. Unde quamvis in omnibus illis membris ac eorum singulis, firmitas, et essentialis ratio status perfectionis inveniatur, nihilominus in solo tertio membro est tanquam in termino; in cæteris vero tanquam in transitu, et quasi progressu ad illum. Atque hanc doctrinam fere totam breviter amplexus est Bernardus, in d. tract. de Vit. solit., ubi, cum distinxisset illos tres status, dicens: *Incipientium status potest dici animalis, proficientium rationalis, perfectorum spiritualis.* paulo post adjungit: *Et cum ex his tribus hominum generibus constet omnis status religionum, quæ sicut propriis nominibus distinguuntur, ita dignoscuntur ex suorum proprietate studiorum, debent omnes filii Dei in die, qui est, semper diligenter prospicere quid desit sibi, unde venerint, quousque pervenerint, et in quo proficiendi statu singulis diebus vel horis sua se æstimatio deprehendat.* Unde necesse est ut integrum perfectionis studium tres illos processus, seu status, quasi partes suas comprehendat, sitque veluti quoddam totum heterogeneum ex illis membris inter se distinctis constans. Ex quo etiam fieri potest ut secundum majorem vel minorem participationem actionum et studiorum partialium, varii status perfectionis seu religionis inter se distinguantur, ut infra tractando de varietate religionum copiosius dicemus.

20. *Solvuntur duæ rationes dubitandi initio propositæ.* — Ex his facile est rationibus dubitandi in principio positis respondere. Nam prima et secunda recte probant illa tria membra non distingui ut tres species status perfectionis totaliter diversas; non tamen probant, intra eundem integrum statum non distingui ut partes ejus. Quia, licet totus status non sistat in gradu inchoato vel medio, nihilominus, quia nemo repente fit summus, ideo necesse est ut per inferiores gradus paulatim ad superiores tendatur. Eo vel maxime quod, ut dixit Bernardus supra, in quolibet illorum graduum suus modus perfectionis invenitur, quæ in singulis quærenda est: *Ab omnibus (ait) vobis (utique religiosi) perfectio exigitur, licet non uniformis; sed si incipis, incipe perfecte; si jam in profectu es, et hoc ipsum jam perfecte age; si autem perfectionis aliquid attigisti, te ipsum in temetipso metire, et dic cum Apostolo: Non quod jam apprehenderim, aut perfectus sim, sequor autem, si forte comprehendam, in*

quo et comprehensus sum; unum autem, quæ quidem retro sunt obliviscens, et ad ea quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad braviū supernæ vocationis in Christo Jesu, ad Philip. 3.

21. *Solvitur tertia ratio dubitandi.* — Et hinc consequenter respondet Bernardus ad tertiam rationem dubitandi propositam, in qua petebatur quomodo possit in hac vita distinguere status proficientium a statu perfectorum, cum in præsentī, quamdiu vita durat, proficiendum sit. Respondet ergo tacite Bernardus, addendo verba Apostoli in eodem loco: *Quotquot ergo perfecti sumus, hoc sapiamus. In quo (ait), manifeste Apostolo docente, declaratur, quia perfecta eorum, quæ retro sunt, oblitio, et perfecta in anteriora extensio, ipsa est hominis justitiam in hac vita perfectio. Et perfectio hujus perfectionis ibi erit ubi erit braviū supernæ vocationis perfecta apprehensio.* Dico ergo objectionem solum probare, statum perfectorum in hac vita non consistere in hoc, ut ad terminum augmenti perventum sit, ita ut ultra non sit progrediendum; hoc enim potius perfectioni hujus vitæ repugnat. Nam, ut optime idem Bernardus, epist. 253, dixit: *Indefessum proficiendi studium, et jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.* Et hæc est communis Patrum doctrina, ut videri potest in Augustino, tract. 4 in 1 epist. Joan., et serm. 15 de Verb. Apost., et serm. 50 de Temp., et lib. de Cant. novo, cap. 4; Cassian., collat. 1, præsertim cap. 7 et 13; Basil., hom. 11 Hexæmer in id Crescite, etc.; Greg., hom. 13 in Ezechiel. Status ergo perfectorum non distinguitur a statu proficientium in carentia augmenti, sed potius in majori affectu, diligentia et facilitate proficiendi. Itemque in majori fervore operandi altiora et excellentiora opera apta ad majorem profectum.

22. Denique addit D. Thomas, d. q. 184, art. 2: *Excedunt perfecti, quia ab illorum affectu excluditur non solum illud quod est charitati contrarium, sed etiam omne illud quod affectum mentis impedit, ne totaliter feratur in Deum.* Quorum verborum sensus non est, perfectionem hujus vitæ excludere omnia peccata venialia, vel omnem concupiscentiam, seu omnes ejus motus inordinatos; id enim capacitatem hujus vitæ excedit, ut docet Augustinus, lib. de Perfect. justitiæ, et ex materia de gratia suppono; sed est sensus, quod hæc excludantur a deliberato affectu ejus, qui ad statum perfectorum attigit, et ideo ab his impedimentis facilius ac frequentius se expe-

diat. Et in eodem sensu accipiendum est quod dixit Augustinus, lib. 83 Quæstionum, q. 36: *Charitatis venenum est spes adipiscendorum aut retinendorum temporalium; nutrimentum ejus est imminutio cupiditatis. Perfectio, nulla cupiditas.* Utique secundum deliberatum affectum. Unde in lib. de Perfect. justitiæ, c. 9, exponendo plura testimonia divinæ Scripturæ, quibus ad perfecte vivendum et sine macula provocemur, ait: *Currentes exhortantur ut perfecte currant.* Et statim adjungit: *Ingressi sine macula non absurde etiam ille dicitur, qui ad ipsam perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus; atque ipsa peccata venialia non negligens mundare elemosynis.* Ubi significat, quamvis status seu gradus perfectorum non omnia venialia peccata excludat, ad illum nihilominus pertinere ut multum minuantur, et quæ interdum ex fragilitate accidunt, quam citissime mudentur.

CAPUT XIV.

UTRUM STATUS PERFECTIONIS IN STATUM ILLAM ACQUIRENDI VEL EAMDEM EXERCENDI CONVENIENTER DISTINGUATUR, ET QUOMODO EPISCOPI IN STATU PERFECTIONIS ESSE DICANTUR.

1. *Utrum status perfectionis distinguatur in statum perfectionis acquirendæ et exercendæ.* — Hæc divisio a paucis Doctoribus sub illis terminis traditur, ab omnibus autem supponitur vel comprehenditur in alia, quam verbis fere æquivalentibus tradunt, distinguendo statum perfectionis in statum religiosorum et Episcoporum, ut est apud D. Thomam 2. 2, q. 184, art. 5 et seq.; tamen, quia hæc divisio sub his terminis data non potest sufficienter intelligi, nisi antea sub prioribus terminis declaretur (ut ex dicendis patebit), ideo quærimus an status perfectionis convenienter dividatur in statum perfectionis acquirendæ, id est, qui sit veluti studium et schola in qua doceantur homines perfectionem addiscere et obtinere, et in statum perfectionis exercendæ, id est, in quo obligetur quis opera perfectionis exercere, etiamsi ex vi illius status perfectionem propriam acquirere non doceatur. Et quidem in primo membro hujus partitionis, nihil dubitationis aut difficultatis est. Nam in capitibus præcedentibus probatum est dari in Ecclesia statum perfectionis, aliquid addens statui communi christianæ vitæ; et omnia, quæ de illo statu diximus, maxime procedunt